

Interrupce

Tadeusz Bazyli Burski
tadeusz.burski@amo.cz

#SUMMIT26

1 JAK ČÍST BACKGROUND?

Tento background slouží všem delegátům k tomu, aby stručně porozuměli problematice interrupcí a nebezpečných potratů. Jsou v něm obsaženy názory obou stran konfliktu, kroky, které v této věci dělá Světová zdravotnická organizace a další kritické body pro správné pochopení tématu. Background má sloužit jako rozcestník na cestě za poznáním, který nasměruje delegáty na samostatné studium otázky interrupcí a má jim pomoci vytvořit si na ně vlastní názor.

2 ÚVOD

Otázka, zda se má chránit ještě nenarozený život, nebo ctít svoboda volby ženy zvolit si, zda jej chce přivést na svět, je nesmírně komplexní a často bohužel příliš zjednodušována. Je proto nutné porovnat pro a proti každé strany a co nejlépe porozumět danému tématu. Nedostatečná debata o této problematice může vést k porušení lidských práv, poškození zdraví či dokonce ke smrti. Právo na interrupci a ochranu před nechtěným těhotenstvím spadá i do reprodukčních práv člověka, která jsou součástí základních lidských práv. Dle nich by měl mít každý člověk právo na určení počtu svých dětí, v jakém časovém odstupu je chce mít a jak chce nakládat se svým tělem.¹ Světová zdravotnická organizace se dlouhodobě zabývá touto tematikou a doporučuje státům, jak nastavit legislativu tak, aby byla v souladu s mezinárodním právem a jejich smluvními závazky. Dále poskytuje odborné znalosti a vede řadu programů zaměřujících se na vzdělávání společnosti v oblasti sexuální výchovy a výhod plánovaného těhotenství.

2.1 Konference

Na *Mezinárodní konferenci o lidských právech* v Teheránu byla v roce 1968 přijata zástupci všech států světa rezoluce, která označuje za jedno ze základních lidských práv rodičů právo na zodpovědné plánování toho, kolik chtějí mít dětí a v jakém časovém rozestupu si je chtějí pořídit.² Bylo to vůbec poprvé, kdy byla reprodukční práva uznána jako součást lidských práv.³ Následně v roce 1974 bylo na *Světové konferenci o populaci* v Bukurešti zdůrazněno, že se má potenciálním rodičům dostat dostatek informací, vzdělání a prostředků, aby mohli o svém reprodukčním právu svobodně rozhodovat.⁴ V roce 1994 na *Mezinárodní konferenci o populaci a rozvoji* (ICPD) v Káhiře bylo WHO v rámci *Akč-*

ního programu poukázáno na rizika a nebezpečí způsobená nebezpečnými interrupcemi a na nutnost zlepšení podmínek vykonávání interrupce v zemích, kde jsou povolené.⁵

2.2 Mezinárodní smlouvy

Všeobecná deklarace lidských práv říká, že se všichni lidé rodí svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv.⁶ Slovo *rodí* nebylo použito náhodně, ale právě kvůli zamezení aplikování základních lidských práv na ještě nenarozené lidské bytosti.⁷ V roce 2005 Rada pro lidská práva konstatovala, že odpírání možnosti interrupce je porušením článku 7 *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (ICCPR)* z roku 1966, který zakazuje mučení a jiné kruté zacházení, nelidské a dehonestující chování nebo tresty.⁸ Přestože je *ICCPR* smlouvou závaznou, rozhodnutí Rady pro lidská práva závazná nejsou a mají pouze charakter dozorcích prostředků pro dodržování smlouvy, vlivem čehož se interpretace *ICCPR* stává pro státy nezávaznou. Právo ženy na svobodné a zodpovědné rozhodnutí o počtu svých dětí či době jejich narození je zakotveno také v Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979.⁹

I v této oblasti ovšem existují mezinárodní smlouvy, které závazné jsou. Jedná se například o Úmluvu o právech dítěte, která byla přijata Valným shromážděním OSN v roce 1989 a která vychází z *Deklarace práv dítěte*. Vyhlašuje právo dítěte na život či právo pokud možno poznat své rodiče a být jimi vychováván.¹⁰ V tomto případě nicméně nelze dovozovat právo na prenatalní život jedince, jelikož se jedná spíše o záruku poskytnutí právní ochrany zejména v oblasti dědictví a majetku.^{11,12}

Kvůli nedostatku konsenzu mezi evropskými státy v této otázce je ponechán značný prostor pro vnitrostátní úpravy problematiky interrupcí, což vede i k neucelenému postoji Evropského soudu pro lidská práva.^{13,14}

3 INTERRUPTCE

Interrupce je lékařský zákrok, který slouží k předčasnému ukončení těhotenství. Téměř 25 % všech těhotenství je ukončeno interrupcí. Přitom až polovina z nich je provedena v nevyhovujících podmínkách.¹⁵ Mezi nejčastější metody se řadí chemická interrupce, chirurgická interrupce či pozdní interrupce. Jejich použití závisí na stádiu těhotenství, v jakém žena interrupci podstupuje.

3.1 Způsoby interrupce

Hovorové označení „potratová pilulka“ se používá pro látky *mifepristone* a *misoprostol*, což jsou účinné látky, po je-

jichž požití tělo ukončí vývoj embrya a vypudí jej z dělohy, čímž dojde k potratu.¹⁶ Tento způsob interrupce se provádí maximálně do 10. týdne těhotenství – jedná se o šetrnou alternativu oproti chirurgickým zákrokům.¹⁷ Přestože je zákrok pro organismus vyčerpávající, jedná se o velice bezpečnou proceduru.¹⁸

Obvykle do 14.–16. týdne je interrupce možná podtlakovým odsátím plodu.^{19,20} Ten může být odsán ručně, chirurgickou stříkačkou nebo elektrickou vakuovou pumpou. Jedná se o bezpečnější alternativu oproti kyretáži, při níž se provádí výškrab dělohy, čímž se odstraní plod. Kyretáž patří

mezi nejnebezpečnější způsoby interrupce. Ačkoliv je tato metoda zastaralá a riskantní, ženy ji mohou vyhledat v pří-

Obr. 1: Podíl počtu nebezpečných potratů z celkového množství interrupcí²¹

padě, že nemají možnost přístupu k bezpečnému potratu – ať už z důvodu restriktivních zákonů, či nízké životní úrovně. Kvůli nemožnosti využít zdravotnické zázemí se při kyretáži používají primitivní nástroje jako třeba ramínko či jiný dlouhý předmět. To často vede ke zmrzačení, ublížení na zdraví i k život ohrožujícím stavům jako nekontrolovanému krvácení nebo sepsi. Následky na fyzickém i psychickém zdraví žen jsou často doživotní.^{21,22}

V krajních případech – v pokročilé fázi těhotenství při závažném poškození plodu či při vysokém riziku ohrožení zdraví ženy – se plod může chirurgicky odstranit z dělohy, občas i za pomoci chemických látek.²³

3.2 Dopady překážek v přístupu k bezpečným potratům

Téměř všechny státy světa umožňují potrat z důvodu ochrany života ženy. Interrupce z jiných důvodů je přesto v mnoha zemích stále trestným činem, a to jak pro danou ženu, tak pro poskytovatele lékařské péče. Existují přitom jasné důkazy o tom, že i když je cílem restriktivních legislativních opatření snížit počet potratů, ve skutečnosti se tím jejich míra nezmenší, ale zhorší se podmínky, za jakých k nim dochází.²⁴ Pokud ženy nemají přístup k bezpečným a legálním prostředkům ukončení těhotenství, jsou nuceny podstoupit zákrok v nevyhovujících podmínkách, často drastickými způsoby. Podle WHO je ročně 25 milionů interrupcí provedeno v nevyhovujících nebo nebezpečných podmínkách, v důsledku čehož zemře na 80 000 žen. Další 5 milionů jich pak má kvůli špatně provedené interrupci zdravotní následky.²⁵ Podle psychologické studie, která zjišťovala pocity žen žádající o zákrok, vyšlo najevo, že ženy, kterým byla odepřena možnost interrupce,

cítily mimo jiné „větší vztek a rozhořčení“ a „menší úlevu a radost“ než ženy, které interrupci podstoupily.²⁶ Zákaz interrupcí může mít za následek i závažné poškození psychického zdraví ženy. Následně jsou v průběhu života ženy s nechtěným dítětem častěji vystavovány fyzickému násilí a bývají nuceny zůstat v kontaktu s násilnými partnery, vystavujíc tak sebe i dítě nebezpečí. Takové děti mohou nést následky i v dospělosti – častěji se angažují v kriminální činnosti, jsou závislé na podpoře státu nebo mají problémy se vztahy.²⁷

3.3. Pro-choice a pro-life přístup

Vnímání interrupce můžeme velice zjednodušeně rozdělit do dvou myšlenkových proudů, *pro-life* a *pro-choice*. Jedná se o dvě ideová východiska, ve kterých existuje velká variace politických názorů a která se v praxi mohou mísit. Pro zjednodušení jsou tyto ná-

zorové skupiny představeny jako dva protipóly, aby byly ukázány jejich rozdílné postoje.

Jako *pro-choice* se označují zastánci práva ženy na podstoupení interrupce. Podle nich by hlavně ona měla mít možnost se rozhodnout, jak chce naložit se svým tělem.²⁸ Samotnou interrupci vnímají jako ukončení těhotenství, nikoliv jako zabití dítěte.²⁹ Stoupenci *pro-choice* hnutí zastávají liberální politiku ve věci interrupcí a poukazují na negativní efekty, které restriktivní zákony mohou pro společnost mít.³⁰

Naopak lidé názorového spektra *pro-life* věří, že interrupce je „vražda“. Argumentují tím, že život je dar, který nesmí být nikomu odepřen. Značně se však liší jejich názor na moment, od kdy začíná být zárodek lidskou bytostí, jejíž život musí být chráněn. Zastánci tohoto přístupu jsou typicky příznivci restriktivní legislativy³¹, jejíž účinnost a dopady již byly zmíněny výše.

Podle některých zastánců *pro-life* život začíná už od samotného oplodnění. Proto jsou i proti postkoitální antikoncepci, ačkoliv podle lékařů se nejedná o interrupční metodu, neboť postkoitální antikoncepce zabráňuje otěhotnění a nemůže vyvolat potrat plodu.^{32,33}

3.3.1. Náboženství

Zastánci *pro-life* bývají často i vyznavači monoteistických náboženství (například křesťanství a islámu), které se k interrupcím staví kriticky.³⁴ To pramení především z urči-

Podle WHO je ročně 25 milionů interrupcí provedeno v nevyhovujících nebo nebezpečných podmínkách, v důsledku čehož zemře na 80 000 žen.

tého výkladu bible, koránu či jiných svatých textů. Katolické křesťanství pokládá za počátek života již prenatální stádium

Postkoitální antikoncepce je prostředek, který zabraňuje otěhotnění a je možné ho použít až 5 dní po nechráněném sexu. Nemá však stejně vysokou spolehlivost jako dlouhodobá antikoncepce. Navíc obsahuje velmi vysokou dávku hormonu, který může ženě způsobit výkyvy menstruačního cyklu. U některých může způsobit i nevolnost, a proto ji není vhodné používat jako hlavní antikoncepční prostředek, ale spíše jako nouzovou ochranu. Funguje na principu opoždění ovulace, čímž zabraňuje otěhotnění, vlivem čehož spermie nestihnou oplodnit vajíčko a uhynou.⁷²

žení plodu.³⁷ I v tomto případě se však názory na interrupci uvnitř islámu různí.

Náboženství má bezpochyby vliv na rozhodování ženy, celospolečenské naladění a konečně i na tvorbu legislativy.

Náboženství může hrát i roli v prevenci otěhotnění. Některé náboženské komunity vnímají kondom a jiné antikoncepční prostředky jako amorální. Místo toho nabádají své věřící k periodické abstinenci, tedy k sexu ve dnech, kdy žena není plodná.³⁸ Nejenže není tento způsob zdaleka tak spolehlivý jako jiné antikoncepční metody, ale nechrání ani před pohlavně přenosnými chorobami.³⁹

3. 4. Diskriminační interrupce

Většinu interrupcí ženy podstupují kvůli nechtěnému otěhotnění, špatné socioekonomické situaci, riziku zdravotních komplikací u sebe či svého plodu nebo po znásilnění. Avšak interrupce mohou být i nástrojem extrémní diskriminace žen v zemích, v nichž mají nízké sociální postavení. Přirozený poměr narozených dětí je 102–106 chlapců na 100 dívek. V některých zemích, zejména asijských, se ovšem tento poměr změnil až na 130 chlapců na 100 dívek, což představuje závažný sociální problém.⁴⁰ Jelikož ženy mají v těchto zemích nízké společenské postavení, je i kvůli finančnímu zajištění rodiny výhodnější mít syna. Vyskytl

živa jedince, čímž je interrupce vnímána jako smrtelný hřích.³⁵³⁶ Je ovšem nezbytně nutné podotknout, že křesťanská víra je jako celek velmi diverzifikovaná a v jednotlivých částech se názory na interrupci liší. Islámské náboženství vnímá plod jako lidskou bytost až po 120 dnech těhotenství. Interrupce je po uplynutí tohoto období přípustná pouze v případě ohrožení matky nebo poško-

se zde proto fenomén diskriminační interrupce. Manželé často nutí své ženy podstoupit interrupci, když čekají dívku. K diskriminační interrupci může však kvůli stále přetrvávajícímu vlivu patriarchální společnosti docházet i v ekonomicky vyspělejších zemích.⁴¹ V etické rovině se státy snaží řešit tuto diskriminaci zákazem interrupcí na základě pohlaví plodu⁴² nebo prosazením pravidla, že by se pohlaví dítěte smělo sdělit rodičům až v pozdější fázi těhotenství, v níž již interrupce není legální. Kritici ovšem poukazují na fakt, že tyto přístupy neřeší podstatu problému. Místo toho navrhuji prosazování rovnoprávnosti žen a mužů, finanční příspěvky pro dívky na vzdělání a edukaci společnosti.⁴³⁴⁴ V této oblasti je vhodné zmínit i aktivity jiných organizací OSN. Jako příklad můžeme uvést UNICEF, jenž se řadí mezi významné partnery WHO v dané problematice. Tento fond vynakládá značnou část svých prostředků na prosazování rovnosti žen a mužů i na vzdělávání dívek.⁴⁵

3. 5. Nucená interrupce

Nutno dodat, že interrupce není důvodem pro tento typ diskriminace, ale spíše jeho nástrojem. V minulosti, když nebylo možné zjistit pohlaví dítěte před narozením, se narozená děvčata zanedbávala nebo v extrémních případech i usmrcovala⁴⁶, jelikož pro rodinu bylo výhodnější mít syna – jak kvůli sociálnímu statusu, tak jako pracovní sílu, která se mohla podílet na chodu hospodářství.⁴⁷

Nucená interrupce lze asi nejlépe popsat v Číně, která od konce 70. let vedla tzv. *politiku jednoho dítěte*. Jednalo se o program, kdy mohl mít jeden pár pouze jedno dítě. Když však žena otěhotněla a čekala druhé dítě, rodina čelila vysokým finančním pokutám nebo nucené interrupci.⁴⁸ V roce

Obr. 2: Vliv právní úpravy interrupce na její bezpečnost⁷³

2012 vypukla mediální aféra poté, co byla občanka Číny přinucena podstoupit interrupci v 7. měsíci těhotenství.⁴⁹

K tomuto fenoménu se tak často přidávala i diskriminační interrupce.⁵⁰ Od roku 2015 Čína reformovala svůj přístup a nyní vede *politiku dvou dětí*.⁵¹ Ovšem nucené interrupce dále přetrvávají mimo jiné v koncentračních táborech, ve kterých jsou drženi příslušníci etnických menšin, převážně Ujgurové. Podle výpovědí svědků jsou ženy zadržované v táborech sterilizovány a pokud jsou těhotné, jsou donuceny podstoupit interrupci.⁵²

3.6 Conscientious objector

V mnoha zemích, kde je interrupce legální, s ní přesto řada lidí nesouhlasí ať už z náboženských, nebo jiných důvodů. Ve zdravotnictví existují tzv. *conscientious objectors* – zdravotní pracovníci, kteří odmítají interrupci vykonat. Například v Itálii téměř 70 % gynekologů odmítá

provést interrupci.⁵³ To značně ztěžuje ženám přístup k bezpečnému zákroku i přes jeho právní přípustnost. Někteří zdravotní pracovníci dokonce odmítají předepsat ochranu v podobě antikoncepčních či postkoitálních pilulek. Takové obstrukce ze strany zdravotního personálu mohou vést ke zdržení a překročení časového limitu pro legální interrupci a opět nutí ženu k užití nelegálních a nebezpečných metod potratu.⁵⁴ Jedná se o důležitý etický spor mezi zastánci a odpůrci interrupcí, zda má vůbec zdravotník právo na odmítnutí zákroku. Dochází však i k situacím, kdy by zdravotník interrupci provést chtěl, avšak zákony tento zákrok kriminalizují a lékaři by mohlo hrozit v tomto případě i vězení. Mnoho žen proto umírá kvůli nemožnosti podstoupení zákroku v profesionálních podmínkách.⁵⁵

4 PREVENCE

Ať už jsou interrupce povolené, nebo zakázané, nemá to zásadní vliv na jejich počet. Mění se pouze podmínky, za kterých ji žena podstupuje.⁵⁶ Za nejúčinnější nástroje pro zmenšení počtu potratů lze označit především komplexní sexuální výchovu a prevenci neúmyslného početí, a to ať už formou běžné či postkoitální antikoncepce. Úmrtím a vážným zdravotním následkům, které mohou pramenit z nebezpečných potratů, lze navíc předejít zajištěním možnosti bezpečné interrupce a včasným poskytnutím lékařské pomoci.⁵⁷ V oblasti prevence a vzdělávání hraje významnou roli United Nations Populations Fund (UNFPA), který propaguje používání antikoncepčních prostředků a vzdělávání v oblasti plánovaného rodičovství. Poskytuje také ochranné prostředky v méně vyspělých zemích.⁵⁸

4.1 Vzdělání

Když státy umožní vzdělání všem ženám, podpoří tím zrovnoprávnění mužů a žen. Díky sexuální výchově jsou lidé informováni o rizicích, jaké pro ně může nechráněný sex mít, a mají dostatek informací o způsobech, jak předejít nechtěnému otěhotnění. Odstraňuje se tím i stigma sexuálního života jako takového. Kvůli tabuizaci sexu

se totiž mnoho lidí stydí nakupovat antikoncepční prostředky, což jim brání v bezpečném pohlavním styku.⁵⁹

4.2 Ochrana

Dostupnost antikoncepčních prostředků je klíčem ke snížení interrupcí. Například Belgie má jednu z nejnižších potratovostí v Evropě díky rozsáhlé sexuální výchově a dotovaným antikoncepčním prostředkům. Každá Belgičanka má do 25. roku života státem hrazené preventivní i postkoitální antikoncepční pilulky.

K nejběžnější ochraně proti neplánovanému těhotenství patří antikoncepční pilulky a kondomy. Také existuje možnost ženě chirurgicky zavést nitroděložní tělíčko, které spolehlivě zabraňuje otěhotnění bez nutnosti užívání pilulek.⁶⁰ Existuje celá řada dalších antikoncepčních metod, které však v tomto backgroundu nejsou vzhledem k omezenému rozsahu uvedeny. Přestože antikoncepční prostředky účinně zabraňují neplánovaným těhotenstvím, čímž snižují i potratovost, jsou v některých zemích stále nedostupné.⁶¹ Výše uvedené se nicméně netýká pouze rozvojových zemí. I v některých zemích EU je pro ženy antikoncepce obtížně dostupná – příkladem může být Polsko.⁶²

Ať už jsou interrupce povolené, nebo zakázané, nemá to zásadní vliv na jejich počet. Mění se pouze podmínky, za kterých ji žena podstupuje.

5 INTERRUPCE VE SVĚTĚ

V současnosti 97 % států uznává právo na interrupci v případě ohrožení života matky. Dvě třetiny členských zemí OSN povolují interrupci při ohrožení fyzického či psychického zdraví ženy. Polovina zemí dovoluje potrat, bylo-li dítě počato při znásilnění nebo incestu. A jen jedna třetina zemí umožňuje podstoupit interrupci kvůli socioekonomické situaci nebo na žádost ženy.⁶³ Nejvíce restriktivní zákony vůči interrupcím mají rozvojové země, které mají také větší fre-

kvenci potratů než ekonomicky vyspělejší země. Nejnižší frekvenci interrupcí mají země s liberálními zákony, kvalitní sexuální výchovou a dostupnou antikoncepcí.⁶⁴ Zajímavostí je i to, že zatímco se ve většině zemí se zvyšující se úrovní života a vzdělání populace přístup k antikoncepci a bezpečným potratům zlepšuje, v některých vyspělých zemích se naopak opět rozpoutávají debaty o tom, jestli by se neměl přístup ke svobodné volbě přerušování nechtěného těhotenství omezit.⁶⁵

6 ROLE WHO

Od roku 1967 vnímá WHO nebezpečnou interrupci jako závažný zdravotní problém.⁶⁶ Od té doby na tuto problematiku aktivně upozorňuje a vytváří doporučení vedoucí k jejímu vyřešení. Vydává příručky pro zdravotnické systémy zahrnující technické i zákonodárné aspekty problematiky interrupce. V roce 2004 zařadila WHO nebezpečné interrupce mezi jeden z hlavních bodů do svého programu o Repro-

dukčním rozvoji (Reproductive health strategy to accelerate progress towards the attainment of international development goals and targets).⁶⁷ Program je založen na Všeobecné deklaraci lidských práv a deklaracích, jako je například *Akční program* z konference v Káhiře z roku 1994.⁶⁸ Spolu s ostatními organizacemi monitoruje důsledky nebezpečných potratů a zkoumá metody, jak jim co nejlépe předcházet.⁶⁹

7 SHRNUÍ

Bezpečné potraty zůstávají i ve 21. století pro miliony žen nedostupné. Každých 23 minut zemře na světě jedna dívka nebo žena kvůli tomu, že podstoupila nebezpečný potrat. Miliony dalších po tomto zákroku trpí celoživotními následky.⁷⁰ Státy by se proto měly zaměřit zejména

na co nejlepší řešení prevence tak, aby k interrupcím docházelo co nejméně. Také je třeba vytvořit pro ženy, které interrupci potřebují podstoupit, co možná nejbezpečnější podmínky, aby se předešlo zdravotním komplikacím a ztrátám na životech.

8 OTÁZKY PRO JEDNÁNÍ

1. Jak se váš stát staví k legalitě interrupcí?
2. Jak nastavit zákony, aby nebyla interrupce ze strany státu zneužívána?
3. Má zdravotní pracovník právo odmítnout vykonání interrupce?
4. Jaké kroky by mělo WHO v této problematice učinit?
5. Jaká pravidla pro interrupce může WHO nastavit a jak může zajistit jejich vymahatelnost?
6. Mělo by se WHO angažovat ve zpřístupnění antikoncepce?
7. Jaké kroky by mělo WHO podniknout pro zamezení diskriminační interrupce?

9 DOPORUČENÉ A ROZŠÍŘUJÍCÍ ZDROJE

WHO

https://www.who.int/health-topics/abortion#tab=tab_1

Výzkumy a statistiky, které WHO publikuje. Lze doporučit nahlédnutí na data „Global Abortion Policies“, kde jde přes různé filtry zjišťovat, jaké zákony mají jednotlivé země v oblasti interrupcí.

Preventing gender - biased sex selection

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44577/9789241501460_eng.pdf;jsessionid=70A9DC9B-CFBFC62A871B62324D21C5DC?sequence=1

Oficiální dokument WHO popisující důvody a dopady diskriminačních interrupcí

DESA

<https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/AbortionPoliciesReproductiveHealth.pdf?fbclid=IwAR1Yg-sdDlrXGmWpuij7AA7SHVzIobmLnoSA1QNO5dczby1VXbE3S-wKCLkg>

Dokument o zákonech o interrupcích a sexuálním zdraví ve světě – na začátku jsou vypsaná stručná fakta, podle kterých si lze relevantní informace jednoduše dohledat v textu.

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1 Reproductive Rights: A Tool for Monitoring State Obligations [online]. Center for Reproductive Rights, UNFPA, s. 3 [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: https://www.reproductiverights.org/sites/crr.civicactions.net/files/documents/crr_Monitoring_Tool_State_Obligations.pdf
- 2 Final Act of the International Conference on Human Rights [online]. Teheran, 1968, s. 15 [cit. 2020-09-27]. Dostupné z: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/fatchr/Final_Act_of_TehranConf.pdf
- 3 TEHRAN PROCLAMATION OF 1968. Reproductive Rights Africa [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://reproductiverightsafrica.weebly.com/tehran-proclomation.html>
- 4 International Encyclopedia of Public Health [online]. KULCZYCKI, Andrzej. Second Edition. s. 315 [cit. 2020-09-19]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=WAnpCgAAQBAJ&pg=RA5-PA315&lpg=RA5-PA315&dq=Population+Conference+held+in+Bucharest,+1974,+articulated+the+basic+right+of+%E2%80%99Call+couples+and+individuals+%E2%80%A6+to+decide+the+number+and+spacing+of+their+children+and+to+have+the+information,+education+and+means+to+do+so%E2%80%9D&source=bl&ots=k7_YjofbHP&sig=ACfU3U2EPVMPdXsnuFCMRCOP-c7XbF7jyMg&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwibooPuwfXrAhUQ3KQKHVh_Az4Q6AEwAnoECAEQAQ#v=onepage&q&f=false
- 5 JOHNSON, Brooke Ronald, Vinod MISHRA, Antonella Francheska LAVELANET, Rajat KHOSLA a Bela GANATRA. A global database of abortion laws, policies, health standards and guidelines. World Health Organization [online]. 9. 6. 2017 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.who.int/bulletin/volumes/95/7/17-197442/en/>
- 6 Universal Declaration of Human Rights. United Nations [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
- 7 COPELON, Rhonda, Christina ZAMPAS, Elizabeth BRUISE a Jacqueline DEVORE. Human Rights Begin at Birth: International Law and the Claim of Fetal Rights. Science Direct [online]. 12. 11. 2005 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0968808005262183>
- 8 ZILLI, Livio. The UN Human Rights Committee's General Comment 36 on the Right to Life and the Right to Abortion. OpinioJuris [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <http://opiniojuris.org/2019/03/06/the-un-human-rights-committees-general-comment-36-on-the-right-to-life-and-the-right-to-abortion/>
- 9 Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen: str. 4. Osn.cz [online]. New York, 18. 12. 1979 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-diskriminace-zen.pdf>
- 10 Úmluva o právech dítěte. UNICEF [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>
- 11 Úmluva o právech dítěte [online]. New York, 20. 11. 1989 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3015
- 12 PAZDERKOVÁ, Eva. Právo na interrupci [online]. s. 3, 2016 [cit. 2020-09-27]. Dostupné z: https://www.studentsu-mmmit.cz/wp-content/uploads/2019/02/HRC_interrupce_final.pdf?fbclid=IwARoqHAOX7jKX2ilqCBEBdJcn21pbhslDU-xiO8UUnnbqiB6UPAGGluSXIKIQ. Background.
- 13 UMĚLÉ PŘERUŠENÍ TĚHOTENSTVÍ VE SVĚTLE JUDIKATURY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA. Iveta Koubková. Katedra: Katedra mezinárodního práva, 2012. Diplomová práce. Právnická fakulta, Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce JUDr. PhDr. Veronika Bílková, Ph.D., E.M.A.

- 14 KOUBKOVÁ, Iveta. Umělé přerušování těhotenství ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. 2012. Diplomová práce. Právnická fakulta UK. Vedoucí práce Doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, E.MA., Ph.D.
- 15 Nebezpečné potraty. Lékaři bez hranic [online]. 9. 9. 2020 [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/nebezpecne-potraty>
- 16 Abortion procedures – medication. Better Health Channel [online]. Australia, May 2018 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.betterhealth.vic.gov.au/health/healthyliving/abortion-procedures-medication>
- 17 Medical abortion: The Abortion pill up to 10 weeks. British Pregnancy Advisory Service [online]. United Kingdom [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.bpas.org/abortion-care/abortion-treatments/the-abortion-pill/abortion-pill-up-to-10-weeks/>
- 18 Safeabortion:technicalandpolicyguidanceforhealthsystems[online].WorldHealthOrganization,s.31-32[cit.2020-07-28]. ISBN9789241548434.Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70914/9789241548434_eng.pdf;jsessionid=ADooDB2899603E4A159DoFF15FF635E4?sequence=1
- 19 In-Clinic Abortion. Planned Parenthood [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://www.plannedparenthood.org/learn/abortion/in-clinic-abortion-procedures>
- 20 Vacuum aspiration. British pregnancy advisory service [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.bpas.org/abortion-care/abortion-treatments/surgical-abortion/vacuum-aspiration/>
- 21 Safeabortion:technicalandpolicyguidanceforhealthsystems[online].WorldHealthOrganization,s.24,40[cit.2020-07-28]. ISBN9789241548434.Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70914/9789241548434_eng.pdf;jsessionid=ADooDB2899603E4A159DoFF15FF635E4?sequence=1
- 22 FIELDING, M.D., Waldo L. Repairing the Damage, Before Roe. New York Times [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2008/06/03/health/views/03essa.html?_r=1&
- 23 Unsafe Abortions. In: World Health Organization [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: https://www.who.int/images/default-source/infographics/abortion/infographic-unsafe-abortion-worldwide.jpg?sfvrsn=5cf42b19_2
- 24 Safe abortion: technical and policy guidance for health systems [online]. World Health Organization, s. 23 [cit. 2020-07-28]. ISBN9789241548434.Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70914/9789241548434_eng.pdf;jsessionid=ADooDB2899603E4A159DoFF15FF635E4?sequence=1
- 25 Preventing unsafe abortion. World Health Organization [online]. 26. 9. 2019 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/preventing-unsafe-abortion?fbclid=IwAR2iAmDuFeIs3eaZr5wXtj-LdRc8KgTQKUntSoiHp3pUSHHUy37-rP6tgnyw>
- 26 Women's Emotions One Week After Receiving or Being Denied an Abortion in the United States. Guttmacher Institute [online]. September 2013 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.guttmacher.org/journals/psrh/2013/08/womens-emotions-one-week-after-receiving-or-being-denied-abortion-united>
- 27 Abortion and Mental Health. American Psychological Association [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pi/women/programs/abortion>
- 28 Can you explain what pro-choice means and pro-life means? In: Planned Parenthood [online]. 16. 10. 2019 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.plannedparenthood.org/learn/teens/ask-experts/can-you-explain-what-pro-choice->

-means-and-pro-life-means-im-supposed-to-do-it-for-a-class-thanks

29 ProCon.org [online]. 5. 9. 2019n. l. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://abortion.procon.org/>

30 ProCon.org [online]. 5. 9. 2019n. l. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://abortion.procon.org/>

31 Help women and girls in Poland fight dangerous new restrictions on abortion. Amnesty International [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/get-involved/take-action/help-women-and-girls-in-poland-fight-new-restrictions-on-abortion/>

32 Can you explain what pro-choice means and pro-life means? In: Planned Parenthood [online]. 16. 10. 2019 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.plannedparenthood.org/learn/teens/ask-experts/can-you-explain-what-pro-choice-means-and-pro-life-means-im-supposed-to-do-it-for-a-class-thanks>

33 Plan B is an abortion pill: 19. 8. 2011. Texas Right to Life [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.texasrihgttolife.com/plan-b-is-an-abortion-pill/>

34 Bitesize: What does Christianity teach about abortion? BBC [online]. [cit. 2020-09-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zypykqt/revision/4>

35 Apostolic Letter Misericordia et misera. Jubilee of Mercy [online]. [cit. 2020-10-02]. Dostupné z: <http://www.im.va/content/gdm/en/giubileo/letteraapostolica.html>

36 Pope Francis gives all priests permission to forgive the 'grave sin' of abortion. Washington Post [online]. November 21, 2016 [cit. 2020-09-29]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/acts-of-faith/wp/2016/11/21/pope-francis-gives-all-priests-permission-to-forgive-the-sin-of-abortion/>

37 Abortion law in Muslim-majority countries: an overview of the Islamic discourse with policy implications. Health Policy and Planning [online]. 8. 6. 2013 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/heapol/article/29/4/483/653159>

38 Antikoncepce – spouštěč umělých potratů. Hnutí pro život [online]. [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: http://www.spolcs.cz/storage/1340633979_sb_obeznik-2012_01.pdf

39 Why don't you just use a condom?: Understanding the motivational tensions in the minds of South African women [online]. PHCFM [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://phcfm.org/index.php/phcfm/article/view/79/101>

40 Preventing Gender-Biased Sex Selection: An interagency statement OHCHR, UNFPA, UNICEF, UN Women and WHO [online]. Str. v. [cit. 2020-09-23]. ISBN 978 92 4150146 0. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44577/9789241501460_eng.pdf?sequence=1

41 Preventing gender-biased sex selection: An interagency statement OHCHR, UNFPA, UNICEF, UN Women and WHO [online]. World Health Organization, Department of Reproductive Health and Research, str. v [cit. 2020-09-23]. ISBN 978 92 4150146 0. Dostupné z: https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Preventing_gender-biased_sex_selection.pdf

42 Abortion Bans in Cases of Sex or Race Selection or Genetic Anomaly. Guttmacher Institute [online]. [cit. 2020-07-30]. Dostupné z: <https://www.guttmacher.org/state-policy/explore/abortion-bans-cases-sex-or-race-selection-or-genetic-anomaly>

43 Selective abortion worries. CBC News [online]. 2012 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=v-AU3i4Y7po>

- 44 Preventing gender-biased sex selection: An interagency statement OHCHR, UNFPA, UNICEF, UN Women and WHO [online]. Department of Reproductive Health and Research, World Health Organization, s. 6 [cit. 2020-10-02]. ISBN 978 92 4150146 0. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44577/9789241501460_eng.pdf;jsessionid=70A9DC9BCFBFC62A871B62324D21C5DC?sequence=1
- 45 Gender equality. UNICEF [online]. [cit. 2020-08-15]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/gender-equality>
- 46 India battles gender-based abortions [online]. In: Al Jazeera english, 30. 10. 2011 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ysd4f-ZzFEU>
- 47 Why many Indians prefer sons over daughters. Deutsche Welle [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/why-many-indians-prefer-sons-over-daughters/a-42385733>
- 48 One-child policy: Chinese government program. Britannica [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/one-child-policy>
- 49 Forced to Abort: Chinese Woman Under Pressure. New York Times [online]. June 26/ 2012 [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2012/06/27/world/asia/chinese-family-in-forced-abortion-case-still-under-pressure.html>
- 50 Why many Indians prefer sons over daughters. Deutsche Welle [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/why-many-indians-prefer-sons-over-daughters/a-42385733>
- 51 China's two-child policy linked to 5 million extra babies in 18 months. NewScientist [online]. 21 August 2019n. 1. [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://www.newscientist.com/article/2214179-chinas-two-child-policy-linked-to-5-million-extra-babies-in-18-months/>
- 52 China cuts Uighur births with IUDs, abortion, sterilization. Associated Press [online]. June 29/ 2020 [cit. 2020-08-12]. Dostupné z: <https://apnews.com/269b3de1af34e17c1941a514f78d764c>
- 53 AUTORINO, Tommaso, Francesco MATTIOLI a Letizia MENCARINI. The impact of gynecologists' conscientious objection on abortion access. ScienceDirect [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0049089X20300016>
- 54 MACKINNON, Amy. What Actually Happens When a Country Bans Abortion [online]. May 16, 2019 [cit. 2020-09-27]. Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2019/05/16/what-actually-happens-when-a-country-bans-abortion-romania-alabama/>
- 55 Nebezpečné potraty. Lékaři bez hranic [online]. 9. 9. 2020 [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/nebezpecne-potrady>
- 56 Safe abortion: technical and policy guidance for health systems [online]. 2nd ed. 2012, s. 17 [cit. 2020-07-28]. ISBN 978 92 4154843 4. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70914/9789241548434_eng.pdf;jsessionid=ADooDB2899603E4A159DoFF15FF635E4?sequence=1
- 57 Preventing unsafe abortion. World Health Organization [online]. 26. 6. 2019 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/preventing-unsafe-abortion>
- 58 Family planning. UNFPA [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: <https://www.unfpa.org/family-planning>
- 59 DAHL, GORN a WEINBERG. The impact of embarrassment on condom purchase behaviour [online]. In:- [cit. 2020-07-28]. DOI: 10.1007/BF03404075. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9926492/>

- 60 Výhody nitroděložních tělísek. Antikoncepce.cz [online]. 28. 6. 2016 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://antikoncepce.cz/nitrodelozni-telisko/hormonalni-nitrodelozni-telisko/vyhody/>
- 61 MARGOLIS, Hillary. In Poland, Being a Woman Can Be Bad for Your Health. Human Rights Watch [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2017/06/06/poland-being-woman-can-be-bad-your-health>
- 62 Poland limits access to emergency contraception. Federation for Women and Family planning [online]. [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://en.federa.org.pl/poland-limits-access-to-emergency-contraception/>
- 63 Abortion Policies and Reproductive Health around the World [online]. United Nations DESA, s. 1 [cit. 2020-09-27]. ISBN 978-92-1-151521-3. Dostupné z: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/AbortionPoliciesReproductiveHealth.pdf?fbclid=IwAR33x33ORKQow-wGKV6yiuWL5SQZ4f1h53gyAM4uZHfReudv4viJ-JBI7boA>
- 64 Abortion Policies and Reproductive Health around the World [online]. United Nations, Department of Economic and Social Affairs Population Division, s. 1 [cit. 2020-09-23]. ISBN 978-92-1-151521-3. Dostupné z: <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/policy/AbortionPoliciesReproductiveHealth.pdf?fbclid=IwAR33x33ORKQow-wGKV6yiuWL5SQZ4f1h53gyAM4uZHfReudv4viJ-JBI7boA>
- 65 VILČEK, Ivan. Na Slovensku se přou o potraty: Nešikanujte ženy, odmítají liberálové konzervativní novelu. Novinky.cz [online]. 27. 9. 2020 [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/na-slovensku-se-prou-o-potraty-nesikanujte-zeny-odmitaji-liberalove-konzervativni-novelu-40337584>
- 66 Safe abortion care: the public health and human rights rationale [online]. [cit. 2020-09-27]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK138200/>
- 67 Reproductive health strategy: to accelerate progress towards the attainment of international development goals and targets. World Health Organization [online]. Geneva, 2004 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/68754/WHO_RHR_04.8.pdf?sequence=1
- 68 JOHNSON, Brooke Ronald, Vinod MISHRA, Antonella Francheska LAVELANET, Rajat KHOSLA a Bela GANATRA. A global database of abortion laws, policies, health standards and guidelines. World Health Organization [online]. 9. 6. 2017 [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: <https://www.who.int/bulletin/volumes/95/7/17-197442/en/>
- 69 Abortion. World Health Organization [online]. [cit. 2020-07-28]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/abortion#tab=tab_3
- 70 Nebezpečné potraty. Lékaři bez hranic [online]. 9. 9. 2020 [cit. 2020-10-18]. Dostupné z: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/nebezpecne-potraty>
- 71 Unsafe Abortions. In: World Health Organization [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: https://www.who.int/images/default-source/infographics/abortion/infographic-unsafe-abortion-worldwide.jpg?sfvrsn=5cf42b19_2
- 72 Which kind of emergency contraception should I use? Planned Parenthood [online]. [cit. 2020-08-09]. Dostupné z: <https://www.plannedparenthood.org/learn/morning-after-pill-emergency-contraception/which-kind-emergency-contraception-should-i-use>
- 73 Laws Impact Abortion Safety. WHO [online]. [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: https://www.who.int/images/default-source/infographics/abortion/infographic-laws.jpg?sfvrsn=8fff954f_2

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

 studentsummit.cz

 summit@amo.cz

 facebook.com/studentsummit

 instagram.com/praguestudentsummit

 twitter.com/studentsummit

 youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Tadeusz Bazyli Burski

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

POŘADATEL

GENERÁLNÍ PARTNER

AMO.CZ

The Kellner
Family
Foundation

TOP PARTNEŘI

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Evropská
komise

Zastoupení v České republice

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PARTNEŘI

UNIVERZITA
KARLOVA
V PRAZE

ambassy

Embassy of Canada
Ambassade du Canada

AUTO ZRUCKÝ
DEALER NISSAN

UNITED NATIONS
Informační centrum OSN v Praze

MEDIÁLNÍ PARTNER

RESPEKT

#SUMMIT26

Autor: Tadeusz Bazyli Burski

Imprimatur: Tereza Jedličková, Eliška Křížová, Vendula Karásková

Jazyková úprava: Štěpán Komárek, Anna Zadražilová

Sazba: Tereza Ondráčková

Grafická úprava: Lucie Vodvářková

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
pro potřeby XXVI. ročníku Pražského studentského
summitu.**

© AMO 2020

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz

IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz